

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de burgemeester

**Directie Democratie en
Bestuur**

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2019-0000135449

Uw kenmerk

Datum

Betreft Instructies gebruik OSV; elektronische openbaarmaking
processen-verbaal N 10, opgave N 11 en OSV-bestand

Geachte burgemeester,

Met deze brief vraag ik uw aandacht voor de elektronische openbaarmaking van de processen-verbaal van alle stembureaus (N 10) en de opgaven van de burgemeester (N 11) bij de gecombineerde provinciale staten- en waterschapsverkiezingen van 20 maart a.s. Ook attendeer ik u in deze brief op de instructies voor het gebruik van de Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV).

Op de regels voor elektronische openbaarmaking heb ik eerder gewezen in mijn circulaire van 18 december jl.¹ Voor de instructies voor het gebruik van OSV heb ik eerder aandacht gevraagd in mijn circulaire van 20 februari jl.² Gelet op het belang voor het vertrouwen in de verkiezingsuitslag, hecht ik eraan om hiervoor langs deze weg opnieuw uw aandacht te vragen.

Het vertrouwen in het verkiezingsproces in Nederland is gelukkig groot, maar staat onder druk vanwege dreigingen gericht op beïnvloeding, onder meer door cyberaanvallen. Transparantie, controleerbaarheid en het volgen van instructies bij het gebruik van OSV zijn belangrijke instrumenten om die dreigingen te kunnen mitigeren.

Instructies voor het gebruik van OSV

- OSV dient u te gebruiken op stand-alone computers. Als een netwerk nodig is, moet dat een gesloten netwerk zijn. Bij het gebruik voor het berekenen van de uitslag mogen de computers niet zijn aangesloten op het internet of op een wifi-netwerk. Een overzicht van de systeemeisen die gelden voor (het gebruik van) OSV is te vinden op de website van de Kiesraad (<https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/osv-en-eml>).
- Voordat u OSV installeert, moet u controleren of de hash-code die u van de Kiesraad hebt ontvangen, overeenkomt met de hash-code die is vermeld op de website van de Kiesraad (www.kiesraad.nl). Door beide

¹ Circulaire van 18 december jl. (kenmerk 2018-0000808223), paragraaf 11.

² Circulaire van 20 februari jl. (kenmerk 2019-0000061884), paragraaf 2.

hash-codes te vergelijken, kunt u verifiëren of de programmatuur die u ontvangt, de programmatuur is die de Kiesraad heeft vrijgegeven voor gebruik door de gemeenten.

- De gegevens die nodig zijn voor het berekenen van de uitslagen (ten behoeve van zowel de opgave N 11 als de processen-verbaal O 3 en P 22) moeten tweemaal handmatig in OSV worden ingevoerd. De Kiesraad heeft OSV zo aangepast dat dubbele invoer technisch wordt afgedwongen. De invoer dient door verschillende personen te worden verricht. Dubbele invoer door twee afzonderlijke personen is nodig als waarborg voor de integriteit van de berekeningen die met OSV worden uitgevoerd, maar ook om fouten in die berekening te kunnen detecteren en te kunnen corrigeren. Ik verzoek u uitdrukkelijk om procedures in te richten die waarborgen dat tweemaal invoeren door één persoon niet mogelijk is.
- Het is belangrijk dat verantwoording kan worden afgelegd over telverschillen en over vermeende fouten tussen de tellingen in de processen-verbaal van de stembureaus en de optellingen die daarna worden gemaakt. Een transparante manier om dat te doen (zoals ook weergegeven in de circulaire van 20 februari jl.; zie voetnoot 2), is door een separaat document te maken en daarin voor elk verschil verantwoording af te leggen. Zo'n document dient ook, tegelijk met de overige elektronisch openbaar te maken documenten, op de gemeentelijke website te worden gepubliceerd en ook ter inzage te worden gelegd.

Wat moet er elektronisch openbaar gemaakt worden?

Sinds 1 januari jl. bepaalt de Kieswet dat de processen-verbaal N 10 en de opgave N 11 openbaar moeten worden gemaakt op de gemeentelijke website. Aanvullend op de publicatie van de processen-verbaal en de gemeentelijke stemtotalen is het de bedoeling dat u ook de digitale bestanden publiceert die zijn ontstaan door het opmaken van de opgaven N 11, na invoer van de gegevens uit de processen-verbaal N 10 in de Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV).

Van belang is dat de publicatie op de gemeentelijke website tijdig gebeurt, en op een wijze waarop de bestanden voor eenieder makkelijk te vinden zijn. Publicatie dient plaats te vinden onmiddellijk nadat de gemeentelijke totalen zijn opgemaakt en de opgaven N 11 door u zijn ondertekend, maar in ieder geval niet later dan vrijdag 22 maart a.s. 10.00 uur. Om de gepubliceerde documenten en bestanden makkelijk vindbaar te maken, verzoek ik u om duidelijk op de homepage van de gemeentelijke website de vindplaats te vermelden.

De ondertekening van de stukken wordt niet digitaal openbaar gemaakt, gelet op het risico op oneigenlijk gebruik van de handtekeningen van stembureauleden. De modellen voor het proces-verbaal N 10, de opgave N 11, het proces-verbaal van het hoofdstembureau O 3 en het proces-verbaal van het centraal stembureau P 22 zijn zodanig aangepast dat de ondertekening op een separate pagina plaatsvindt, die bij de elektronische openbaarmaking achterwege wordt gelaten.

Terinzagelegging

De publicatie op de gemeentelijke website vervangt niet de wettelijke verplichting om ook de papieren versie van de processen-verbaal N 10 en de opgaven N 11 ter inzage te leggen op het gemeentehuis. Terinzagelegging van de documenten gebeurt wel integraal, dus inclusief de ondertekening. Op de gemeentelijke website dient te staan wanneer en waar van het inzagerecht gebruik kan worden gemaakt.

Stemopneming openbaar

Op grond van de Kieswet kunnen kiezers aanwezig zijn bij het tellen van de stemmen door het stembureau. In de praktijk wordt van die mogelijkheid echter vaak geen gebruik gemaakt, mogelijk omdat kiezers hiermee niet bekend zijn. Het is van belang dat kiezers weten dat de stemopneming niet achter gesloten deuren plaatsvindt, maar openbaar is. Ik verzoek u om kiezers er bij gelegenheid (bijvoorbeeld op de website van de gemeente) op te attenderen dat zij aanwezig mogen zijn gedurende de tijd dat het stembureau zitting houdt, dus óók als na 21.00 uur de stemmen worden geteld.

Ten slotte

Ik dank u en alle medewerkers van de gemeente bij voorbaat hartelijk voor de medewerking en uw inzet bij de verkiezingen. Daarmee draagt u bij aan een transparant en controleerbaar verkiezingsproces en aan het publieke vertrouwen in de verkiezingsuitslag. Waar nodig kunt u daarbij altijd een beroep doen op het ministerie van BZK. Ik wens u en alle medewerkers van de gemeente heel veel succes met de laatste voorbereidingen voor de verkiezingen.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren